

12.2.2024

Rahoituksen ja sijoitustoiminnan periaatteet

1.	Yleistä.....	2
2.	Rahoitus	2
2.1	Rahoituksen yleiset periaatteet ja tavoitteet	2
2.2	Päätöksenteko	3
2.3	Ottolainaus.....	3
2.3.1	Ottolainauksen korkoriski	4
2.4	Antolainaus	4
2.4.1	Konsernirahoituksen periaatteet.....	4
2.5	Takaukset	5
2.5.1	Takaukset konserniyhteisöille.....	5
2.5.2	Takaukset muille yhteisöille.....	5
3.	Sijoitustoiminta.....	5
3.1	Sijoitustoiminnan periaatteet	5
3.2	Sijoitustoiminnan tarkoitus.....	6
3.3	Sijoitustoiminnan päätöksenteko	6

1. Yleistä

Rahoitustoimintaa ohjaavat aluevaltuuston hyväksymät periaatteet ja talousarvio.

Lainojen toteumatiedoista raportoidaan hyvinvointialueen johdolle ja osavuosikatsausten yhteydessä aluehallitukselle. Laajemmin rahoitusta raportoidaan hyvinvointialueen johdolle tilinpäätöksessä aluehallitukselle.

Sijoitustoimintaa ohjaavat aluevaltuuston hyväksymät periaatteet.

Konsernilla tarkoitetaan sitä kokonaisuutta, jonka hyvinvointialue ja sen tytäryhteisöt muodostavat.

Hyvinvointialueen rahoitus- ja sijoitustoiminta on keskitetty konsernipalveluihin (strateginen ohjaus ja järjestäminen). Muut hyvinvointialueen yksiköt eivät saa itsenäisesti hankkia rahoitusta markkinoilta, eivätkä ne saa sijoittaa varoja markkinoille. Samoin konserniin kuuluvat yhteisöt ovat velvoitettuja liittymään hyvinvointialueen konsernitilijärjestelmään.

2. Rahoitus

2.1 Rahoituksen yleiset periaatteet ja tavoitteet

Rahoitustoiminnan ensisijainen tehtävä on tukea hyvinvointialuekonsernin toimintaa aluevaltuuston asettamien strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Rahoituksen kokonaisuus koostuu:

- hyvinvointialueen ulkoisen rahoituksen hankinnasta
- hyvinvointialueen likviditeetin hallinnasta
- hyvinvointialueen vastapuoli- ja rahoitusriskien hallinnasta
- hyvinvointialuekonsernin liiketoiminnan tukemisesta rahoitukseen liittyvissä asioissa

Avustusten myöntäminen ei kuulu rahoitustoiminnan piiriin. Rahoituksella tarkoitetaan hyvinvointialueen oman toiminnan rahoittamista vieraan pääoman instrumenteilla sekä osallistumista tytä-, osakkuus- tai muiden yhteisöjen rahoitukseen tekemällä sijoituksia oman pääoman eriin (esimerkiksi osakepääoma, sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto) sekä myöntämällä lainaa tai takauksia.

Keskeisimmät rahoitustoiminnan tavoitteet ovat:

- palvelutoiminnan ja investointien edellyttämän rahoituksen varmistaminen
- rahoituksen hankinta pitkäjänteisesti ja hajautetusti ottaen huomioon hyvinvointialueen toiminnan luonne ja investointien tyypillinen käyttöikä
- rahoituskustannusten minimointi ja vaihtelun tasaaminen pitkällä aikavälillä
- rahoitusriskien (markkina-, likviditeetti-, vastapuoli-, korkoriski) hallinta
- riittävän maksuvalmiuden ylläpito myös ennakoimattomien tilanteiden varalta
- kilpailutuksen riippumattomuus ja tasapuolisuus eri palveluntarjoajiin nähden
- aktiivinen ja johdonmukainen vuoropuhelu palveluntarjoajien kanssa

Vaikka hankintalaki ei koske rahoitusta, kilpailuttaa hyvinvointialue kaikki merkittävät rahoitustarpeensa markkinoilla tai varmistaa muutoin päätösten markkinaehtoisuuden. Johdannais sopimuksia voidaan solmia myös ilman kilpailutusta, sillä niissä ajoituksen hyödyntäminen, vanhojen sopimusten muokkaaminen ja vertailukelpoisten tarjousten puute eivät aina puolla kilpailutusta.

2.2 Päätöksenteko

Aluevaltuusto päättää rahoitustoiminnan periaatteet. Aluevaltuusto päättää myös talousarviosta, jossa on pitkäaikaisen otto- ja antolainauksen sekä lyhytaikaisten maksuvalmiusluottojen enimmäismäärät. Talousjohtaja päättää talousarviolainojen ottamisesta ja ennaikaisesta takaisinmaksusta sekä velkakirjojen että lainaehtojen hyväksymisestä ja muuttamisesta. Talousjohtaja päättää myös konsernitililuottojen myöntämisestä. Talouspalvelut vastaa rahatalouden käytännön hoitamisesta.

Hyvinvointialueen investointien rahoittamiseksi tehtävistä leasing sopimusten päätösvalta määritetään hallintosäännössä ja hallinnon toimintasäännössä.

Takausten myöntämisestä päättää aina aluevaltuusto.

Aluevaltuusto päättää rahoitustoiminnan periaatteet. Aluevaltuusto päättää myös talousarviosta, jossa on pitkäaikaisen otto- ja antolainauksen sekä lyhytaikaisten maksuvalmiusluottojen enimmäismäärät. Talousjohtaja päättää talousarviolainojen ottamisesta ja ennaikaisesta takaisinmaksusta sekä velkakirjojen että lainaehtojen hyväksymisestä ja muuttamisesta. Talousjohtaja päättää myös konsernitililuottojen myöntämisestä. Talouspalvelut vastaa rahatalouden käytännön hoitamisesta.

2.3 Ottolainaus

Hyvinvointialuelain 15 § mukaan hyvinvointialue voi nostaa pitkäaikaista lainaa vain valtioneuvostolta saamansa lainanottovaltuuden mukaisesti ja hyväksytyin investointisuunnitelman mukaisiin investointikohteisiin.

Hyvinvointialueen ottolainauksta toteutetaan vain euromääräisenä.

Lainaa voidaan nostaa kaikilla rahamarkkinoiden yleisesti käyttämällä tuotteilla. Tyypillisesti lyhytaikaista alle 12 kuukauden mittaista rahoitusta hankitaan hyvinvointialuetodistusohjelmilla tai rahalaitosten luottoliitteillä. Vastaavasti pitkäaikaisen rahoituksen perusinstrumentteja ovat kahdenväliset velkakirjalainat, joukkovelkakirjalainat ja leasing-rahoitus.

Ympäristöystävällisiin investointeihin tarkoitettua vihreää rahoitusta pyritään käyttämään mahdollisimman paljon tilanteissa, joissa hyvinvointialueen investoinnit sen käytön mahdollistavat ja rahoituksen saatavuus ja ehdot ovat kilpailukykyisiä. Vihreää rahoitusta voi hakea investointihankkeeseen, jossa syntyy selkeitä ja mitattavia ympäristölle hyödyllisiä vaikutuksia ja vihreä rahoitus on osoitus hyvinvointialueen panostuksista ympäristön hyvinvointiin.

Hyvinvointialue turvaa rahoituksen saatavuutta ylläpitämällä markkinoilla hyvinvointialueen hyvää nimeä ja käyttämällä rinnakkain erilaisia rahoitusmuotoja ja rahan lähteitä. Kahdenkeskisissä velkasopimuksissa salittuja vastapuolia ovat kaikki finanssimarkkinoilla toimivat virallisen toimiluvan omaavat yhteisöt.

Hyvinvointialueen investoinnit ovat käyttöiltään tyypillisesti pitkiä ja siten myös pitkät laina-ajat ovat perusteltuja. Hyvinvointialueen rahoituslaki ohjaa käyttämään kuitenkin myös kymmenen vuoden laina-aikoja, koska lainanottovaltuus lasketaan sillä laina-ajalla. Lainojen takaisinmaksuissa voidaan käyttää tasa- tai annuiteettilyhenteisiä ohjelmia. Jälleenrahoitusriskiä hallitaan välttämällä erääntyvien lainojen liiallista keskittymistä ajallisesti. Hyvinvointialue panttaa omaisuuttaan ottamiensa lainojen vakuudeksi vain poikkeustapauksissa.

2.3.1 Ottolainauksen korkoriski

Hyvinvointialue pyrkii rajaamaan vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvää korkoriskiä. Tällä tavoitellaan korkomenojen parempaa ennustettavuutta ja markkinakorkojen heiluntaa alhaisempaa vaihtelua korkomenoissa. Tätä voidaan toteuttaa sekä solmimalla kiinteäkorkoisia velkakirjoja että solmimalla tavoitetta toteuttavia korkojohdannaissopimuksia. Tyypillisiä johdannaissopimuksia ovat erilaiset koronvaihtosopimukset, korko-optiot tai näiden eri versioista ja yhdistelmistä muokatut rakenteet, joita suojaustarkoituksessa voidaan tehdä. Hyvinvointialueen vastapuolena johdannaissopimuksissa voivat olla kaikki EU-alueella toimivat virallisen toimiluvan omaavat rahoituslaitokset.

Korkoriski voidaan jakaa korkovirtariskiin, joka liittyy erityisesti vaihtuvakorkoisiin lainoihin, joissa korko muuttuu säännöllisin väliajoin sekä hintariskiin, joka liittyy kiinteäkorkoisiin lainoihin tai koronvaihtosopimuksiin ja niiden laskennalliseen hinnan muutokseen korkotason muuttuessa.

Korkovirtariskin hallintaa toteutetaan koko lainasalkku (taselainat ja rahoitusleasingvastuut) ja sen koko taloussuunnitelmakauden mukainen kehitys huomioiden. Korkovirtariskin hallinnassa käytetään mittarina suojausastetta. Suojausasteella tarkoitetaan sitä osaa korkoriskipositivista, jonka osalta seuraava koronkiinnitys on yli 12 kuukauden päässä. Asettamalla suojausasteelle rajat, voidaan vaikuttaa siihen, missä määrin markkinakorkojen muutokset aiheuttavat muutoksia tuleviin korkokuluihin. Hyvinvointialue tavoittelee 40-80 %:n suojausastetta ja tulevaisuudessa laskevaa suojauskäyrää.

2.4 Antolainaus

Hyvinvointialue ei myönnä antolainoja muille kuin omille konserniyhteisöilleen. Ainoan poikkeuksen muodostavat mahdollisen sosiaalisen luototuksen asiakkaille myönnettävät pienehköt lainat.

Antolainauksen ehdoissa on huomioitava hyvinvointialuelain vaikutukset esimerkiksi koron määräytymiseen ja vakuuden asettamiseen.

Mikäli tytäryhteisöissä on vähemmistöomistajia, noudatetaan rahoituksen riskinjaossa aluevaltuuston hyväksymiä omistajaohjauksen periaatteita. Hyvinvointialue voi osallistua rahoitusriskin jakamiseen omistussuutensa suhteessa.

Hyvinvointialue myöntää lainoja hallintopalvelut-yksikön hyväksymällä velkakirjadokumentaatiolla. Lyhytaikaista rahoitusta omille tytäryhteisöille myönnetään pääasiassa vain konsernitilin sisäisen luottolimiitin muodossa, jolloin perusdokumentaatio on hyvinvointialueen ja pankin konsernitiliosopimuksen vakioehtojen mukainen. Konsernitilin luotosta perittävästä korosta päätetään luoton myöntämisen yhteydessä.

Pääsääntöisesti hyvinvointialueen tytäryhteisöt vastaavat itse rahoitus- ja pääomahuollostaan. Ensisijaisia keinoja tämän toteuttamiseksi ovat riittävän kannattavuuden ylläpitäminen, toimiva riskienhallinta ja investointien järkevä mitoittaminen.

Omille konserniyhteisöille voidaan myöntää myös oman pääoman ehtoista rahoitusta. Mahdollisia rahoitusinstrumentteja ovat kaikki kulloisenkin lainsäädännön mahdollistamat välineet, esimerkiksi osakepääoman ja peruspääoman merkintä tai lisäys, sijoitukset vapaan oman pääoman rahastoon, pääomalainat ja vaihtovelkakirjalainat.

2.4.1 Konsernirahoituksen periaatteet

Konsernina toimimisen kantavana periaatteena on keskittää konsernin rahoitukseen, sijoittamiseen, maksuliikennepalveluihin ja pääomien hallintaan liittyvää osaamista konsernipalveluihin, missä se on koko konsernin hyödynnettävissä. Konsernipalvelut ei tee tytäryhteisöjen puolesta päätöksiä, mutta ohjaa ja konsultoi näitä edellä mainituissa asioissa.

Konsernin ulkoisen rahoitustarpeen minimoinnin ja pääomien tehokkaan käytön optimoinnin kannalta hyvin keskeinen yhteinen palvelu on konsernitilijärjestelmä. Täysi hyödynnettävyys edellyttää kaikkien merkittävien konserniyhteisöjen mukanaoloa ja rahavarojen sekä maksuliikenteen keskittämistä talouspalveluiden kilpailuttamaan pankkiin ja tileille. Hyvinvointialue maksaa tytäryhteisöjen konsernitilillä oleville varoille korkoa, joka heijastelee pankin hyvinvointialueelle maksamaa talletuskorkoa.

2.5 Takaukset

2.5.1 Takaukset konserniyhteisöille

Hyvinvointialue ei lähtökohtaisesti myönnä takauksia. Hyvinvointialue voi myöntää poikkeustilanteissa takauksia omien konserniyhteisöiden puolesta silloin, kun se kokonaisedun ja omistajastrategian nimissä on perusteltua. Tyypillisiä takaustarpeita ovat lainan takaisinmaksun vakuudeksi annettavat takaukset ja erilaiset muiden vastuiden, kuten ympäristö- ja sopimusvastuiden vakuudeksi annetut takaukset. Takauksia myöntäessään hyvinvointialue huomioi aina soveltuvien kansallisten säännösten noudattamisen.

Hyvinvointialueen takauksen myöntämisestä, takausprovisiosta ja vastavakuudesta päättää aluevaltuusto. Takauspäätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Edellytykset takaukselle ovat:

- lainanottaja ei ole taloudellisissa vaikeuksissa
- takauksen laajuus voidaan myöntämishetkellä mitata asianmukaisesti
- takaus ei kata enempää kuin 80 % lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä
- takauksesta maksetaan markkinaperusteinen hinta

Mikäli taattavalla konserniyhteisöllä on vähemmistöomistajia, tulee näiden kattaa omistusosuuttaan vastaava osuus riskistä hyvinvointialueelle omavelkaisella vastatakauksella tai muulla hyväksyttävällä vakuudella.

2.5.2 Takaukset muille yhteisöille

Muiden kuin konserniyhteisöjen puolesta takauksia ei myönnetä lainkaan. Julkinen sektori ei kohtuuttomasti rajoita markkinoiden tasapuolista kohtelua ja vääristä kilpailun toimivuutta avoimilla markkinoilla.

3. Sijoitustoiminta

3.1 Sijoitustoiminnan periaatteet

Hyvinvointialueen rahoituslain periaatteiden seurauksena hyvinvointialueella ei tule olemaan merkittävää sijoitustoimintaa.

Mahdollinen sijoitettava varallisuus koostuu hyvinvointialueen mahdollisista aikaisempien vuosien ylijäämistä sekä erilaisista omaan taseeseen rahastoiduista varoista. Sijoitustoiminnan periaatteet eivät koske hyvinvointialueen konsernitilillä olevia varoja, jotka ovat olemassa vain maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Toiminnan tavoitteena on mahdollisimman hyvä tuotto-riskisuhde ja sijoituksia tehtäessä on huolehdittava riittävästä sijoitusten hajautuksesta. Pääosan sijoituksista on oltava muutettavissa käteisvaroiksi nopealla rytmillä riskien hallinnan ja hyvinvointialueen maksuvalmiuden turvaamiseksi.

3.2 Sijoitustoiminnan tarkoitus

Sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa sijoitetuille varoille hyvä pitkän aikavälin kokonaistuotto. Tuotto-tavoitteena voidaan pitää suomalaisten eläkevakuutusyhtiöiden tuottoja, mutta vertailussa tulee huomioida näiden hyvinvointialuetta monipuolisemmat sijoitusmahdollisuudet esimerkiksi listaamattomiin omaisuusluokkiin. Sijoitustoiminta on pitkäjänteistä, eikä varojen realisoinnille aseteta ajallisia tavoitteita.

3.3 Sijoitustoiminnan päätöksenteko

Hallintosäännön 65 §:n mukaan aluevaltuusto päättää kokonaisvarallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista. Sijoituspäätökset tekee talousjohtaja.